

Бєбик В.М.,
доктор політичних наук,
професор кафедри політичних наук
НПУ імені М.П.Драгоманова

ТЕХНОЛОГІЇ, ПРОЦЕСИ, ТИПИ І ПРАВИЛА УХВАЛЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

Будь-яка політична система потребує не тільки вивчення та аналізу політичних структур, політичних відносин, політичної свідомості і політичної діяльності. Самі по собі дослідження цих секторів політичної сфери суспільства, які перетинаються і поєднуються завдяки функціонуванню інформаційно-комунікаційної сфери суспільства, звичайно, цікавлять нас з теоретичної точки зору. Але з точки зору політичної практики ці дослідження, насамперед, потрібні для ухвалення, реалізації і контролю за виконанням політичних рішень.

Політична система має політичні структури, які уповноважені правовим, легітимним шляхом (демократичне суспільство) чи санкціоновані силовими методами (тоталітарне або авторитарне суспільство) ухвалювати політичні рішення. Але варто відзначити, що в обох випадках в суспільстві функціонують ще й неформальні організації або групи людей, які визначають стратегічні і тактичні напрямки розвитку даного суспільства. В останньому разі їх виокремити доволі важко, оскільки ці суб'єкти політики перебувають у тіні.

Особи, які належать до формальних і неформальних політичних структур, є елітою політичної системи. А еліта, своєю чергою, є суб'єктом влади та впливу.

Окрім цього, варто зауважити, що сучасна політологія виокремлює в складі політичної еліти ще й правлячу політичну еліту. І, власне, процедури ухвалення і реалізації державних політичних рішень є прерогативою саме правлячого сегменту політичної еліти.

Політична практика має чимало прикладів, коли формальні політичні структури, які, на перший погляд, повинні нести відповідальність за процес ухвалення державних рішень, реально є маріонетками зовсім інших, неформальних центрів влади.

Найхарактерніший приклад — органи державної (Верховна Рада СРСР, Верховні Ради союзних республік) та місцевої влади (обласні, міські, районні, селищні та сільські ради народних депутатів) в колишньому СРСР, які де-юре вважалися повновладними, а де-факто лише дублювали рішення відповідних партійних комітетів правлячої комуністичної партії Радянського Союзу.

Це, до речі, і в ті часи породжувало певні конфлікти між згаданими вище структурами. Серед представників тогочасної політичної еліти був досить популярним такий жарг: якщо в області все добре, це заслуга обкому партії, а якщо є проблеми — погано працює облвиконком.

Отже, на поверхні висновок — відповідь на запитання щодо того, хто конкретно приймає ухвали, не може робитися лише на основі розгляду правових, в даному випадку - конституційних норм. Велику вагу тут мають соціальні і психічні норми-регулятори політичної сфери суспільства. Особливо слід зважати на це, аналізуючи авторитарні й тоталітарні політичні системи, де більшість регуляторних норм суспільно-політичного життя не є правовими.

Як приклад можна навести реальну політичний вплив „архітектора китайських реформ” Ден Сяопіна, який, не обіймаючи офіційних посад у державі або правлячій у Китаї компартії, тривалий час у 80–90-х роках ХХ століття визначав стратегічний курс розвитку своєї країни. Є й інша, конфесійна версія реалізації такої моделі ухвалення та здійснення політичних рішень. В Ірані, де домінує політична еліта, що сповідує ісламські політичні

цінності, формальні структури влади: президент, парламент та уряд фактично виконують рішення вищого духовенства цієї країни.

Таким чином, на перший погляд, такі різні суспільства як радянське, китайське та іранське, можна об'єднати в групу суспільств, де реальна влада належить не „класичним” політичним структурам, вписаним в конституції, а сегментам політичної еліти, яких об'єднує ідеологічний, релігійний або особистісний (харизматичний) чинник.

Чи можуть бути інші об'єднувачі чинники? – Безперечно! Реальний політичний досвід свідчить, що правлячі групи можуть бути побудовані ще й на принципах етнічних, племінних, родинних, земляцьких, бізнесових та інших зв'язків.

І ще одне. Наведені вище суспільства за типом політичної культури належать до східної (азійської) версії. Цьому типові політичної культури характерні, насамперед, харизматичні моделі політичного лідерства з відповідним, як правило одноосібним, типом ухвалення політичних рішень.

Проте й формальне політичне лідерство, характерне західному типові політичної культури, не існує у чистому вигляді. І в розвинених з демократичної точки зору західних суспільствах існують неформальні групи найбагатших фінансистів, бізнесменів, політиків та інших представників політичної еліти, які не входять до легітимних структур влади, проте опосередковано (додамо – дуже ефективно) впливають на ухвалення і реалізацію політичних рішень.

Тут варто було б згадати такі неформальні центри ухвалення глобальних політичних рішень як Римський клуб, Трьохстороння комісія та ін. Зрештою, й неформальні зібрання легітимних лідерів найбагатших країн світу – „великої сімки”, які не оформлені належним чином з точки зору міжнародного права, теж можуть бути зараховані до цієї ж групи неформальних політичних структур. Різниця – лише в статусі суб'єктів міжнародної політики. Що ж стосується моделі ухвалення та реалізації політичних рішень, то вона схожа: рішення ухвалюють неформальні структури, а реалізують їх за вказівкою перших легітимні владні структури

Західна політологія вже у другій половині ХХ ст. активно розпочала розробку проблем ухвалення політичних рішень. З'явився навіть термін — теорія ухвалення політичних рішень, в розвиток якої найбільший внесок зробили Г. Саймон і Р. Дал.

Г. Саймон вважав, що теорія ухвалення політичних рішень визначає не тільки політичну поведінку, а й визначає організаційну структуру суспільства, а Р. Дал визначив фактори, від яких залежать політичні рішення.

У будь-якому разі політологи єдині в тому, що **процес прийняття політичних рішень визначається послідовністю таких операцій:**

- постановка актуальної політичної проблеми;
- збір інформації про суб'єкти політики, політичні процеси, явища та події;
- виокремлення можливих альтернатив вирішення даної політичної проблеми;
- добір конкретної альтернативи розв'язання проблеми.

Процесу прийняття політичних рішень передують аналіз проблемної ситуації. Кожна політична система, відповідно до домінуючої в ній політичної культури, традицій та базових цінностей, виробляє певні процедури їх прийняття.

Скажімо, в авторитарних або тоталітарних суспільствах джерело влади — харизма лідера й засоби забезпечення підкорення підлеглих часто-густо ототожнюються безпосередньо з процедурами прийняття рішень. Хоча реалізація таких принципів та підходів до здійснення управлінських впливів абсолютно не означає, що в цих суспільствах не використовується раціональна техніка прийняття політичних рішень.

Навпаки, у чітко побудованій ієрархічній системі набагато легше формалізувати процес прийняття ухвал, принаймні на етапах постановки проблем і формулювання альтернатив. Наприклад, методологія складання і здійснення п'ятирічних планів у колишніх соціаліс-

тичних країнах була досить успішною спробою удосконалення та формалізації процесів управління суспільним розвитком.

Інша річ, що цей підхід доводився до абсурду, коли суто місцеві, локальні проблеми можна було розв'язувати лише за санкцією центральної влади. Найяскравіший приклад: будівництво в Києві Палацу культури “Україна” треба було “пробивати” у московських лабіринтах влади, а тодішній лідер республіки за самовільне будівництво був навіть покараний по партійній лінії за те, що не узгодив свого рішення з Політбюро ЦК КПРС.

Але варто згадати й досить успішне державне регулювання процесів суспільного розвитку, яке було використано в США під час „великої депресії” у 30-х роках ХХ століття, коли розбурхана стихія ринку майже вщент зруйнувала фінансово-економічну систему майбутньої глобальної імперії. У той час директивне регулювання з боку держави фактично витягнуло капіталістичну економіку та політичні структури однієї з найбільших держав світу із затяжної системної кризи.

Загалом з точки зору масштабів охоплення, часових термінів та правових форм реалізації виокремлюють **типи політичних рішень**:

- фундаментальні (стратегічні);
- законодавчі;
- адміністративні.

Фундаментальні рішення ухвалюються конституційним (правовим) або насильницьким (революційним) шляхом. Вони стосуються формально-правового статусу і функціональних повноважень основних суб'єктів політики: політичних структур та правлячої еліти (президента, монарха, парламенту, уряду, судових і прокурорських органів та ін.), стратегічних напрямків розвитку суспільства та моделей ухвалення політичних рішень.

Законодавчі рішення ухвалюються вже в межах конституційного поля або так званої революційної законності, декларованої як конституційної. Ці рішення торкаються статусу й прав більшості членів суспільства (інколи і всіх громадян), прийомів і процедур ухвалення рішень у співавторстві. До такого типу рішень належать закони, укази президента, постанови парламенту та уряду.

Адміністративні рішення стосуються відносно невеликої кількості людей і можуть видаватись у вигляді розпоряджень, інструкцій, наказів тощо.

До осіб, які ухвалюють рішення, належать індивідууми, котрі несуть державну або юридичну відповідальність за певні політичні рішення. Отже, це люди, які становлять собою правлячу еліту суспільства: парламентарії, урядовці, адміністративні керівники всіх рівнів державності та всіх гілок влади.

Але варто також зауважити, що адміністративні рішення приймають не лише державні службовці відповідного рівня. Якщо мова йде про такі політичні структури, як політичні партії чи суспільно-політичні громадські організації, то в середині цих суб'єктів політики також можуть ухвалюватися адміністративні рішення, обов'язкові до виконання, наприклад, штатними працівниками апарату цих організацій.

Правила ухвалення політичних рішень полягають у дотриманні формальних і неформальних критеріїв, що встановлюють процедури перетворення альтернативного проекту в ухвалене рішення, обов'язкове для виконання.

Виокремлюють такі види голосування й ухвалення політичних рішень:

- конституційною більшістю (двома третинами голосів);
- простою більшістю (50 %+1);
- рейтинговим голосуванням (ухвалюється проект, який отримав найбільше голосів, але не набрав 50 %);
- консенсусне рішення (ухвалюється лише за умови згоди всіх осіб, які мають право голосу).

Під час аналізу ухвалених раніше політичних рішень дуже важливо знати політичну ситуацію, в якій вони ухвалювалися, сприйняття суспільною свідомістю та окремими

суб'єктами політики (колективними та індивідуальними) цих рішень, їх результативність. Це дасть змогу об'єктивно оцінити всі аспекти проблем, що аналізуються.

Наприклад, різні політичні сили Переяславську угоду 1654 р., що її підписав гетьман України Б. Хмельницький з московським царем, тлумачать абсолютно по-різному, не завжди враховуючи виснаження народу України тривалою війною з Реччю Посполитою та геополітичні обставини тогочасної загальноєвропейської військово-політичної ситуації.

Одні підтримують її, вважаючи, що у такий спосіб було забезпечено православ'я та збережено український народ як такий. Інші вважають підписання угоди з московським царем зрадою інтересів українського народу, оскільки за тим було знищено зародки української державності і проводилась політика тотальної русифікації і фактичного знищення українства як такого.

Але слід пам'ятати, що кожне рішення ухвалюється в певних політичних умовах. Скажімо, не всі знають, що той самий Б. Хмельницький розглядав цей договір як ситуативний і проводив політичні консультації і переговори з Туреччиною, Кримським ханством і та ін. Пізніше він збирався розірвати договір з Московією за порушення нею багатьох статей угоди і лише несподівана і загадкова смерть українського гетьмана перешкодила цьому.

Чи не тому й досі не можуть знайти у московських архівах автентичний текст цієї угоди? Можливо тому, що це зруйнує офіційний політичний міф „старшого брата” про так зване „возз'єднання братніх слов'янських народів”? (Ця теза виглядає доволі сумнівною, оскільки поляки теж належать до слов'янського етносу).

Чи, може, нам не хочуть показати, що на тексті цієї угоди московський цар поставив хрестик, бо був неписьменним, у той час як український гетьман знав кілька європейських мов?

Методи ухвалення політичних рішень

З точки зору технології розгляду винесених на розгляд альтернатив і послідовності ухвалення політичних рішень виокремлюють такі *методи ухвалення політичних рішень*:

- раціональний;
- послідовних порівнянь (або “метод гілок”);
- змішано-скануючий;
- теорії груп.

Раціональний метод спрямований на ухвалення раціонального рішення, що базується на розумінні домінуючих у суспільстві політичних цінностей та цілей і на чітких процедурах. Згідно з цією теорією виконавець або законодавець повинен чітко дотримуватися розроблених процедур на кожному етапі ухвалення рішень, що забезпечить найкраще використання наявних політичних, фінансово-економічних, матеріальних, людських, інформаційних та інших ресурсів у досягненні поставленої мети.

Цей метод (в ідеалі) передбачає, що особи або організації, які уповноважені на прийняття рішень, мають об'єктивну і неупереджену інформацію. Вважається також, що вони є об'єктивними й незацікавленими у прийнятті того чи іншого варіанта рішення. Крім того, мається на увазі наявність достатнього резерву часу для прийняття необхідних політичних рішень.

Однак життя набагато складніше, а політичні проблеми дуже часто важко адекватно формалізувати, не кажучи вже про „об'єктивність” і „неупередженість” тих, хто ухвалює політичні рішення.

Метод послідовних порівнянь був запроваджений як спроба подолання недоліків раціонального методу ухвалення політичних рішень. Його особливості полягають в послідовному здійсненні маленьких кроків для досягнення задекларованих політичних цілей. На всіх цих проміжних етапах ухвалення політичних рішень метод послідовних порівнянь передбачає зіставлення згаданих вище маленьких кроків, порівняння їх з реальними

суспільними потребами, настановами найвпливовіших політичних сил, суспільних груп і особистостей з метою оптимального врахування інтересів провідних суб'єктів політики.

Цей метод використовують з огляду на те, що політика є перманентним процесом, ніколи не робиться “раз і назавжди”, а безперервно перероблюється і вдосконалюється після ланцюжка коротких порівнянь і “маленьких” рішень. Кожний серйозний політик розуміє, що будь-яка стратегія сприяє реалізації лише частини поставлених цілей, що в цьому процесі можуть поставати й постійно постають певні непередбачувані проблеми і перешкоди. Як наслідок виникають нагальні потреби корегування політичного курсу, врахування нових умов ухвалення політичних рішень.

Недоліками методу послідовних порівнянь є певна фрагментарність і, як це не парадоксально звучить, непослідовність, коли окремі “маленькі” рішення можуть не “вписуватись” у загальну стратегію, коли ухвалюються зручні для певного моменту рішення, не завжди оптимальні з огляду на ефективність функціонування політичної системи загалом.

Змішано-скануючий метод покликаний поєднати фундаментальний процес ухвалення політичних рішень з подальшим доведенням їх якості до сформульованих вимог та відповідного удосконалення.

Такий метод уможливорює раціональний аналіз найвагоміших елементів проблеми і не таке прискіпливе дослідження другорядних аспектів. Він сприяє адаптації політичної системи до швидкоплинної ситуації в поєднанні з необхідною гнучкістю процесу ухвалення політичних рішень відповідно до конкретних умов політичного життя суспільства.

Метод теорії груп (А. Бентлі, С. Фрейд, А. Джордж, І. Джейніс, А. Семмел, Д. Мініх) ґрунтується на розгляді в якості об'єкта політичного аналізу не окремого індивіда, а сукупностей індивідів в контексті взаємного впливу їх один на одного.

Поняття “група” використовується тут як певна кількість громадян, котрі беруть участь у масовій діяльності, яка, втім, зовсім не заважає їм займатися іншими видами групової діяльності. Кожна група має свої інтереси, які вона прагне реалізувати.

Методологія теорії груп полягає в аналізі політики через призму зіткнення інтересів груп тиску в процесі прийняття політичних рішень. Проте це лише одна з форм групової діяльності. Крім неї досліджують проблеми політичного лідерства, неорганізованої суспільної думки, формальних та неформальних політичних інститутів, політичних партій і рухів, законодавства і т. ін.

Прихильники теорії груп оперують термінами “потенційні групи”, “приховані (неорганізовані) інтереси”, “мажоритарні групи (електорат)”, “офіційні групи (особи, які виконують формальні функції)” та ін.

Вплив груп на політичну діяльність і процеси в глобальному суспільстві може вивчатися в розрізі:

- глобального, цивілізаційно-територіального, державно-національного, регіонального та локального характеру груп;
- універсальності та специфічності кожної з них;
- характеру структури й членства (формальне або фіксоване чи неформальне);
- існуючих лідерів і підконтрольних їм ресурсів;
- використання методів мобілізації громадської думки;
- ступеня й характеру взаємодії з політичними партіями та іншими суспільними організаціями;
- рівня та ступеня автономії й характеру внутрішньої організації.

Загалом, використовуючи численні емпіричні дослідження, прихильники теорії груп істотно вплинули на розвиток політичних досліджень, особливо в межах політичного біхевіоризму.

Наостанку зауважимо, що використання методів ухвалення політичних рішень загалом сприяє цілісному й динамічному аналізу політичних процесів, явищ і подій (на

основі використання системного або історичного варіанту методу), дає змогу об'єднати інші методи, спираючись на аналіз раніше ухвалених політичних рішень.

Зазначена група методів використовує такі базові поняття:

- центр прийняття рішень (президент, уряд, парламент та ін.), що розглядається як суб'єкт політичної діяльності;
- процес (технологія) прийняття політичних рішень;
- політичне рішення або вибір способу політичної дії;
- реалізація обраної послідовності практичних дій з використанням відповідних засобів досягнення політичних цілей.

Від методів ухвалення політичних рішень багато в чому залежить ефективність управління політичною сферою суспільства, а відтак і стабільність суспільної системи як цілого.

Моделі ухвалення політичних рішень - з точки зору використання тих чи інших інформаційно-комунікаційних каналів надходження первинної інформації, технологій селекції та аналізу даної інформації, а також розгляду виокремлених альтернатив проектів політичних рішень безпосередньо у центрі прийняття політичних рішень розрізняють такі моделі ухвалення рішень:

- формально-ієрархічна;
- змагальна;
- колегіальна.

Формально-ієрархічна модель прийняття політичних рішень передбачає наявність жорсткої вертикалі надходження та обробки первинної інформації, висунення та аналізу запропонованих альтернатив.

Після послідовного проходження усіх ієрархічних рівнів влади на останньому етапі розгляду пропозицій щодо вирішення тієї чи іншої проблеми керівник апарату центру прийняття політичних рішень, наприклад президента, пропонує один або кілька проектів рішень.

Якщо жоден з проектів рішень не задовольняє особу, уповноважену на прийняття політичних рішень (того ж таки президента), процедура може бути повторена, хоча, можливо, і не з першого етапу, тобто не з момента збору первинної інформації.

Проте інколи може виникнути й потреба отримання додаткової інформації, необхідної для висунення і обговорення нових альтернатив. В такому випадку ітеративний цикл проходження інформації по владній ієрархії реалізується в повному обсязі.

Змагальна модель прийняття політичних рішень відрізняється від попередньої моделі тим, що надходження та обробка первинної інформації, висунення та аналіз запропонованих альтернатив відбувається паралельним шляхом.

При побудові такої моделі ухвалення рішень центр прийняття політичних рішень (в нашому випадку президент країни) отримує кілька проектів політичних рішень, які подаються на розгляд лідера різними членами його політичної команди.

Це відбувається, в більшості випадків, не обов'язково в один і той же час та в одному і тому ж місці. Таким чином, завдяки певній конкуренції відбувається незалежний розгляд різних підходів та варіантів до вирішення наявних політичних проблем.

Колегіальна модель прийняття політичних рішень характеризується участю у прийнятті рішень, як правило, більш розширеного (у порівнянні із змагальною моделлю) кола осіб. Останні користуються, зазвичай, інформацією з одних і тих же джерел, хоча можливі й варіанти надходження інформації з різних інформаційних та інформаційно-аналітичних структур.

Принципова різниця полягає у процедурі прийняття політичних рішень: альтернативи проектів політичних рішень в даному випадку формулюються й аналізуються безпосередньо на нараді у першої особи, уповноваженої приймати політичні рішення.

Якщо на цій нараді її учасники не доходять згоди, дане зібрання може бути зібране повторно, а висунуті альтернативи знову-таки прилюдно обговорені у присутності усієї політичної команди.

Таким чином, принципова різниця в усіх згаданих методах полягає в тому, якими інформаційно-комунікаційними каналами надходить первинна інформація, хто і як її аналізує та формулює остаточні проекти політичних рішень, що виносяться на затвердження центру прийняття політичних рішень.

Окремо зазначимо, що при ухваленні політичних рішень (за умов використання будь-якого методу чи моделі) надзвичайно важливе значення має *інформаційно-аналітична база їх підтримки*, яка потребує:

- оцінок рівня інформування учасників ухвалення політичних рішень та їх впливу на можливі рішення;
- політичного моніторингу і раннього передбачення небажаних сценаріїв розвитку ситуації;
- дослідження і аналізу політичного контексту (політичних позицій прихильників і противників даного рішення);
- прогнозування можливої долі цього політичного рішення тощо.

За наявних умов ми, в принципі, можемо говорити про потенційну (вірогідну) ефективність ухвалених політичних рішень, в чому переконалися можна лише через дослідження реальної політичної діяльності.

Література:

1. Аристотель. Политика // Соч.: В 4 т. — М., 1983.
2. Бебик В. Політологія для політика і громадянина. — К., 2004.
3. Бебик В., Бортніков В., Дегтерьова Л., Кудряченко А. Держава і громадянське суспільство: партнерські комунікації в глобальному світі (за заг. ред. В. Бебика) — К., 2006.
4. Бебик В., Шергін С., Дегтерьова Л. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика. — К., 2006.
5. Бебик В. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз. - К., 2005.
6. Блондель Ж. Политическое лидерство. Путь к всеобъемлющему анализу. — М., 1992.
7. Бодуен Ж. Вступ до політології. — К., 1995.
8. Давид Р. Основные правовые системы современности. — М., 1988.
9. Дай Т. Р. Демократия для элиты. — М., 1984.
10. Даниленко В. И. Современный политологический словарь. — М., 2000.
11. Згуровский М. З., Доброногов А. В., Померанцев Т. Н. Исследование социальных процессов на основе методологии системного анализа. — К., 1997.
12. Матвиенко В. Я. Прогностика. — К., 2000.
13. Методы сбора информации в социологических исследованиях. Кн. 1, 2. — М., 1990.
14. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії (у співав.) / за заг. ред. А.Кудряченка. — К., 2007.
15. Політологічний енциклопедичний словник. - К., 2004.
16. Політологія. Підручник / за ред. О.Бабкіної, В.Горбатенка. — К., 2006.
17. Саймон Г. Адміністративна поведінка. — К., 2001.
18. Себайн Дж. Г., Торсон Т. Л. Історія політичної думки. — К., 1997.
19. Теорія і практика політичного аналізу / За заг. ред. О. Л. Валевського і В. А. Ребкала. — К., 2003.
20. Философский словарь. — М., 1963.

21. Bebyk W. Jak sie wygrywa i przegrywa wybory. – Warszawa, 2004.
22. Bottomore Th. B. Elites and Society. — London, 1954.
23. Dahl R. A. The Analysis of Influence in Lokal Community Action. — East Lancing, 1960.
24. Freud Z. Group Psychology and the Analysis of the Ego. — London, 1955. — Vol. 18.
25. George A. Presidential Decision-making in Foreign Policy. The Effective Use in Information and Advice. — Col., 1979.
26. Mills C. W. The Power Elite. — N. Y., 1956.
27. Political Leadership in Industrial Societis / Ed. by L. Edinger. — N. Y., 1976.
28. Political Science: The State of the Discipline / Ed. by A. Finifter. — Washington, 1983.
29. Sclesinger A. M. Jr. Robert Kennedy and his Times. — Boston, 1978.

Булда А.А.,
доктор педагогічних наук,
професор кафедри теорії та методики викладання
соціально-гуманітарних дисциплін
НПУ імені М.П. Драгоманова

ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДРУЧНИК В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Впровадження в систему освіти сучасних електронних технологій навчання, сприяє підвищенню якісного рівня навчання, надання якісних освітніх послуг для молоді забезпечує розвиток освітнього простору в Україні. Доступ до мережі інтернет забезпечує не лише доступ до одержання інформації, а й для ефективної організації навчально-виховного процесу.

Відповідно до вимог Державної програми з інформатизації загальноосвітніх шкіл, позашкільних та вищих навчальних закладів про обов'язкове підключення комп'ютерного мультимедійного класу кожної загальноосвітньої школи до інтернету важливо значення набуває процес формування відповідних навичок роботи з новітніми інформаційно-комунікативними технологіями. Одним із головних завдань освіти в сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства є завдання навчити учнів, студентів працювати з новітніми інформаційними та комунікативними технологіями, тому виникає потреба в розробці і впровадженні в навчальний процес ком'ютерної техніки, електронних посібників та підручників. Завдяки інформатизації навчального процесу з'являються можливості інтенсифікації спілкування вчителя і учнів, врахування індивідуальних особливостей школярів їх розвитку, формування творчих здібностей дітей.

Міністерством освіти і науки України з метою створення умов для впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх та інших навчальних закладів сучасних інформаційно-комунікативних технологій, забезпечення їх електронними засобами розроблено ряд організаційних заходів для реалізації цієї проблеми.

Комп'ютерна техніка уже давно проникла і використовується в усіх сферах нашого життя. Особливого значення ефективно її використання набуває в освітній галузі в сфері формування навчальних компетенцій учнів на уроках гуманітарного циклу, особливо в пізнанні історичної минувшини на сучасності. Використання комп'ютерних програм при вивченні нового матеріалу, тренуванні для набуття умінь та навичок, застосуванні інформаційних технологій при здійсненні контролю за рівнем знань школярів є невідомою складовою сучасного уроку.